

L Ä R A R H A N D L E D N I N G

FORNTIDEN

J Ä R N Å L D E R N

ETT LÄROMEDEL FÖR LÅGSTADIET OCH MELLANSTADIET

OM FILMEN

Järnåldern är en tidsperiod som präglas av konflikter och krig. Det är också en tid då klimatet försämrades och det blev kallare och fuktigare. Missväxt och hungersnöd slog hårt mot befolkningen.

Nu blev järnet allt vanligare och man lärde sig skapa föremål som var mer hållbara. Även runskriften kom till och språket började kraftigt att förändras i Skandinavien och man lämnade asatron för en ny religion.

I filmen får vi ta del av intervjuer med två arkeologer som berättar med sin kunskap om hur det troligtvis var att leva i Skandinavien under den här tidsepoken. Vi träffar barn och vuxna och besöker en fornborg på södra Öland samt vikingabyn på Birka.

OM SERIEN "FORNTIDEN – FÖR LÄNGE SEDAN"

"Forntiden – för länge sedan" är en filmserie på fem filmer för barn i de lägre skolåldrarna om hur det var att leva för länge sedan i Norden. I ett samhälle som från början inte fanns men som människorna skapade efter hand. Och allt gjordes för hand, allt ifrån kläder och hus till redskap och att skaffa mat.

Följ med på en resa från de första människorna som kom hit på jägar- och samlarstenåldern genom bronsåldern och ända fram till järnåldern och den så kallade vikingatiden. Vi möter människor från de olika tidsepokerna samt ciceroner och experter som guidar oss genom den historiska resan.

Längd: 14 minuter | Ämne: Historia | Målgrupp: Årskurs 1-3, 4-6

FÖRE FILMVISNINGEN

Varför vet vi det vi vet om järnåldern idag? Vilka spår av järnåldern har arkeologerna hittat?
Diskutera med eleverna kring vilka slutsatser man kan dra av spåren från bronsåldern.

Gå gärna igenom och förklara följande begrepp innan filmen:

Skandinavien	Trälar	Bärnsten	Fornborg
Tidsperiod	Fläta	Generationer	Folkvandring
Järnmalm	Vägstol	fornnordiska	Asatro
Smed	Bälte	Runstenar	Kristendom
Sysslor	Mejeriprodukter	Tuberkelos	Medeltid

EFTER FILMVISNINGEN

Svara på frågorna nedan. Om du behöver så sök på nätet eller i andra källor än filmen

1. Vad är det som är tyiskt för järnåldern i Skandinavien?
2. Vad var fördelen med metallen järn?
3. Hur länge varade järnåldern i Skandinavien?
4. Hur gamla är de äldsta spåren från första järnföremålen i världen?
5. Vad tillverkades man av järn och vem gjorde det?
6. Hur bodde man under järnålder?
7. Vad var en träl?
8. I filmen tillverkas lerskålar, vad kallas den metoden man använder?
9. Hur färgades trådarna till tyger?
10. Vad var fördelen med ull?
11. Hur tillagades maten under järnåldern?
12. Vad åt man under järnåldern?
13. Vad ansågs som en riktig lyxvara i filmen?
14. Hur förflyttade man sig under järnåldern. Nämn tre olika sätt.
15. Varför var båten så viktig som transortmedel?
16. När vikingarna begav sig ut på handelsresor, vart åkte de?
17. Vad hette det hus som man bodde tillsammans i under järnåldern?
18. Varför samlades man vid elden?
19. Vad hette språket som pratades innan det blev "Svenska"?
20. Vad är runskrifter och vilket alfabet användes för att rista in bokstäverna?
21. Vad är Tuberkelos?
22. Vad är en fornborg? Vad heter den på södra Öland?
23. I vilka perioder delas järnåldern in? (Sök information på nätet, eller i bok)
24. Vad var folkvandringstiden?
25. Nämn tre gudar i asatron

EFTER FILMVISNINGEN, FORTSÄTTNING

ALLMÄNNA DISKUSSIONSFRÅGOR

1. Hur vad det att leva under järnåldern i Skandinavien? Fördelar och nackdelar
2. Hur förändrades livet för vanliga människor när man lärde sig bearbeta järn?
3. Hur kunde det vara för en träl? Hur såg deras vardag ut?
4. Hur påverkades människorna av klimatet både vinter- och sommar
5. Hur lärde sig barnen? Det fanns ju ingen skola
6. Hur gick övergången till från Asatro till Kristendom? Vad är skillnaderna mellan religionerna?
7. Vilka glädjeämnen tror ni fanns och vilka drömmar hade människorna?
8. Varför var handelsresorna under vikingatiden viktiga?
9. Hur kommer det sig att ett språk utvecklas. Från fornnordiskan blev det det svenska språket.
10. Vad skulle ni skrivit på en runsten om ni visste att den skulle bli upptäckt tusen år senare?

KOPPLINGAR TILL LGR 2 2

Filmernas innehåll utgår från LGR22 med frågeställningar och uppgifter som utmanar elevens förmågor.

HISTORIA

Ur Syfte

”Undervisningen ska ge eleverna förutsättningar att tillägna sig en historisk referensram och en kronologisk överblick över hur kvinnor och män genom tiderna har skapat och förändrat samhällen och kulturer. Därigenom ska eleverna få förståelse för olika kulturella sammanhang och levnadssätt genom historien och för historiska skeenden som har påverkat nutiden. Undervisningen ska vidare bidra till att eleverna får förståelse för att varje tids människor måste bedömas utifrån sin samtids villkor och värderingar. Genom att ge perspektiv på långa historiska linjer med relevans för nutiden, såsom levnadsvillkor, migration och makt, ska undervisningen ge eleverna en fördjupad förståelse för hur historisk utveckling präglas av både kontinuitet och förändring.”

Ur Centralt innehåll (årskurs 1-3)

- Skildringar av människors levnadsvillkor förr i tiden, till exempel i barnlitteratur, sånger och filmer.
- Några utmärkande drag i närområdets natur- och kulturlandskap. Spår av den senaste istiden.
- Hemortens historia och vad närområdets platser, byggnader och vardagliga föremål kan berätta om livet där under olika tider.
- Människans uppkomst, vandringar, samlande och jakt samt förändrade levnadsvillkor i samband med övergången till jordbruk.
- Norden befolkas. Människors levnadsvillkor under nordisk stenålder, bronsålder och järnålder.

KOPPLINGAR TILL LGR 2 2

Ur Centralt innehåll (årskurs 4-6)

- Nordens kulturmöten med andra delar av världen genom vikingars resor och medeltidens handelssystem.
- Statsbildning och kristendomens etablerande i Norden samt konsekvenser av dessa förändringar.
- Likheter och skillnader i levnadsvillkor för barn, kvinnor och män under tidsperioden.
- Vad historiska källor är, till exempel arkeologiska fynd och hur de kan användas för att ge kunskaper om det förflutna.
- Historiebruk kopplat till tidsperioden.